

ŽUPANIJA PSET (PESENTA) I PLEME KOLUNIĆ.

(Prilog za historiju diaspore hrvatskih plemena.)

Između onih četrnaest županija, koje bizantinski car Konstantin u polovici X. stoljeća nabraja u dalmatinskoj Hrvatskoj, tri su se prostirale na tlu današnje Bosne. Jedna je bila županija *Pliva* naokolo rijeke istoga imena sve do utoka njezina u Vrbas, u kojoj je potonjih stoljeća nikao grad Jajce; druga je županija *Hlivno* ili *Livno*, koja je obuhvatala prostrano Hlivanjsko ili Livanjsko polje i njegov sjeverni nastavak Grahovo polje. Za treću županiju, koju Konstantin zove *Pesénta* (*ἡ Πεσέντα*), dugo se nije moglo ustanoviti, gdje se je prostirala. Šafařík je nagađao, da je bila negdje oko gore Vezente, koja se spominje u narodnim pjesmama, i za koju je on mislio, da se uzdiže negdje u okolišu grada Jajca. Tekar dr. Franjo Rački prvi je ustvrdio, da Pesenta (Pesent) nije drugo, nego županija *Pset* u hrvatskim i latinskim ispravama srednjega vijeka. Hrvati su je isprva jamačno zvali *P̃s̃et* (s poluglasom i nasalom), a tek poslije naprosto Pset. Da li je ime *P̃s̃et* izvorno slavensko ili hrvatskomu izgovoru prilagođena tuđica (ilirska ili latinska), nije dosada istraženo.

Rački je prvi upozorio na jedan spis crkvenoga sabora u Splitu od god. 1185., u kojem su izbrojene dalmatinsko-hrvatske biskupije i označene njihove parokije ili kotari. Tu se kaže uz ino: „Kninski (tninski) biskup neka imade stolicu u Kninu (Tninu) i neka drži ove parokije: Knin (Tnin), Polje, Vrhriku (Vrliku) i *Pset*“. U latinskom izvorniku stoji ovako: „Tiniensis episcopus habeat sedem suam in Tenin et habeat has parochias: Tenin, Campum, Verchreca, *Pset*“¹. Ovaj podatak kaže, da je županija ili parokija Pset u crkvenom pogledu pripadala kninskoj biskupiji, koja je povrh toga obuhvatala još Knin s Kninskim poljem i Vrliku. Suviše razabiremo, da se je županija Pset sterala Kninu i Vrlici na istoku i sjeveru, negdje između Unca i Une na zapadu, Sane na istoku, a Grmeč-planine na sjeveroistoku. Prema tomu obuhvatala je županija Pset poglavito krašku visoku ravnicu, zvanu *Bilajsko-petrovačko polje* s varoši Petrovcem i trgovištem Bilajem. Na sjeverozapadu dopirala je negdje do Bišća i Krupe na Uni, a na jugoistoku do Drnića i Drvara na Uncu. Danas žive u tom kraju oko 10.000 žitelja (³/₄ pravoslavnih, ¹/₄ muslimana); koliko je naroda tu bilo u srednjem vijeku, ne ćemo nagađati. Stoji samo, da su jedino muslimani starenici, dok su se pravoslavni bez izuzetka doselili tek za turskog vladanja.

Prvi poznati župan, koji je u ime kraljevo upravljao psetskom županijom ili Psetom, bio je oko god. 1266. neki *Dionizije*. U jednoj ispravi od te godine

¹ *Smičiklas T.*, Codex diplomaticus regni Croatiae II p. 193.

zovu ga „župan (špan) od Poljane i Pseta“ (comes de Polhana et de Peset). On je sazvao i držao županijski sud u gradu Bišću (in Bichig), pa je tom prigodom neke vode (Cesta, Tregla i Chrenicha) dosudio Mateju, opatu u Toplici (Topuskom), pošto su ih dosad neko vrijeme nepravedno držali plemići iz Poljane (Ludegarius, Pribislav, Desinec, Polprudi)¹. Poslije dijelila se je proštrana županija Pset na dvije (duos comitatus de Pezeth), u svakoj je bio po jedan kraljevski grad, zvani *Veliki* i *Mali Pset*. God. 1278. i 1280. držali su proštrana posjedovanja u obim županijama sinovi kneza Babonega, prozvani Babonići i poslije knezovi Blagajski. God. 1280. spominju se izrijeком ovi posjedi i županije sinova Babonegovih: „u Podgorju, u Gorici, Drežniku, Gaju s Kladašom, Novigradu (Novom na Uni), kao i u oba Pseta“ (possessiones et comitatus filiorum Baboneg — in Podgoria, in Gerce, Dresnik, Gay cum Cladosa, Novo Castro, nec non in utroque Pzet)².

Ne može se zasada odrediti, gdje su stajala oba kraljevska grada: Veliki naime i Mali Pset. Može se samo nagađati, da je grad Mali Pset isto što i grad Krupa, a Veliki Pset bio je možda ondje, gdje se vide sada razvaline nekog starog grada na vrhuncu Grmeč-planine (1422 m). Pored obaju kraljevskih gradova bilo je u tim županijama (dotično županiji) i drugih gradova, koji su pripadali nasljednim knezovima (Babonićima i Gusingovcima), dok je brojno malo plemstvo poput podanika kraljevskih i kneževskih gradova bilo razasuto po čitavoj županiji. Župan (špan) u županiji bio je podjedno kastelan (porkolab, gračšćak) kraljevskoga grada, te je također kao „knez“ bio predsjednik županijskoga plemićkoga suda (knez plemenitoga stola kraljeva), na kojem je zajedno sa četiri plemićka suca rješavao parnice između članova maloga plemstva.

Godine 1284. kralj je Ladislav IV. Kumanac knezu Rodinu, sinu Benediktovu izdao povelju, kojom je njemu za velike štete, što ih bijaše radi svoje vjernosti prema kralju pretrpio od Henrika Gusingovca, sina bana Henrika, darovao neke dvije zemlje, zvane Menić i Medvedan. Te su dvije zemlje pripadale nekad kraljevskom gradu *Malome Psetu* (terras castris nostri de *minori Pezet*); ali poslije biše oslobođene ili izuzete od podaništva toga grada (a praedicto castro exemptas), te su postale pravim plemićkim posjedom. Unuk spomenutoga Rodina, po imenu Benedikt od Sv. Ivana, prodao je god. 1359. svoje pravo na te zemlje knezu Dujmu, sinu Radoslava Babonića ili Blagajskoga³. Pod konac XIII. stoljeća nastojao je hrvatski ban Pavao Šubić sa svojom braćom Jurjem i Mladinom, knezovima od Bribira, da županiju Pset zajedno sa susjednim županijama na zapadu (Drežnikom) i na istoku (Sanom) zadobije za svoju porodicu. Dne 19. kolovoza 1292. potvrđuje napuljsko-sicilski kralj Karlo II. darovnicu svoga prvorođenoga sina banu Pavlu i njegovoj braći „de tenimento seu territorio, quod Dyesnich (Dresnich) vulgariter appellatur, nec non progenie seu generatione, que vocatur Suczunuy et *Pset*, que est iuxta territorium predictum, et ab inde usque ad confinia provincie, que dicitur Bosna“⁴. Po tom je ban Pavao dobio županiju Drežnik, onda županije uz Unu, po imenu Gaj i Novigrad, zatim čitavu županiju i pleme Pset, nadalje županije Sanu i Vrbasa, tako da je njegova vlast dopirala sve preko rijeke Vrbasa do pokrajine Bosne. Još ni danas ne smatraju se žitelji Bilajsko-Petrovačkoga polja i kotara Bošnjacima, već kažu, da se Bosna prostire dalje na istoku, negdje onkraj Vrbasa.

¹ *Smičiklas*, Codex dipl. Croat. V p. 415.

² *Smičiklas*, Codex dipl. Croat. VI p. 241, 263, 362.

³ *Smičiklas*, Cod. dipl. Croat. VI p. 489., XI p. 653.

⁴ *Smičiklas*, Cod. dipl. Croat. VII p. 104.

Prije nego pobliže ogledamo županiju Pset i hrvatsko pleme, koje je u njoj nastavalo, treba istaknuti, da taj kraj nije ni u rimsko doba ni u srednjem vijeku bio pust i divlji, već mnogo pitomiji, nego što je možda u današnje vrijeme. To svjedoče brojni ostaci iz rimskoga doba i srednjega vijeka, koji su ondje nađeni. Ako se i ne može baš dokazati, da je na mjestu sadanjega Petrovca stajala rimska varoš *Persētis*, kako to neki nagađaju, ipak se je u njoj iskopalo rimskih opeka i cementa; nadalje se je kod mjesta Janjila našao rimski miljokaz i temelji rimske utvrde (Gradac), dok na sjeveroistoku od Hrsovca stoji na *Latinskom vrhu* tvrđinja (grad Risovača) okrugla oblika. Izvjesno je, da je na jugu Petrovca prolazila stara rimska cesta, koja je vodila od Prologa u Dalmaciji preko Dõnjeg Unca i Petrovca prema gradu Ključu na Sani. Tragovi te ceste još se poznaju, a tako isto kažu brojni sačuvani miljokazi od kamena, kuda je cesta tekla. Imade također mnogo podora i ruševina iz srednjega vijeka, tako podora od crkvi kao i ruševina od gradova. Tako se i sad još koče ruševine grada *Bilaja* i *Bijele crkve*, onda Manastirište ili *Grčka crkva* kod sela Cimeša; nadalje kod sela Kolunića vidi se ruševina *Panagjur* ili *hram sv. Gjurgja*, i napokon ostaci grada Oblaja i drugih gradova¹.

Godine 1395. bila su na čelu županije Pset (psetske) dva župana ili špana: knez *Adam Kaštelanović* i drug mu knez *Nikola*. Tako je bilo tada i po drugim hrvatskim županijama, kao u susjednim županijama Hunskoj i Lapačkoj uz Unu, ili u županiji Luki (Lučkoj) između rijeke Krke i mora. Ta su dva župana (špana) ili kneza bili podjedno kastelani ili porkulabi kraljevskih gradova Velikoga i Maloga Pseta. Jednoga dana rečene godine sastao se je u stolnom mjestu županije (in sede de Pezeth) „plemeniti stol kraljev među plemenitim ljudi u Psetu“, da vrši sudske poslove među plemstvom čitave županije. Došla su onamo oba župana ili kneza, zatim četiri rotna (zapisegnuta) suca toga stola, po imenu Vlatko Remetić, Jakov Petrović, Juraj Stančić i Stipko Purnošić; i napokon dva rotna pristava, po imenu Tihorad Hrihorović (Tihorad Grigorii) i Dragan Čunčić, kojima je bilo izvršivati sudske odluke. Već prvi dan sudovanja javile su se sudu dvije stranke prućih se plemića, i to Ostoja Jurjević s braćom Blažem i Vukom od žitelja sela Čelopeci (ex parte Chelopek), i onda Vuk Marković i Petar Stanojević u ime plemića sela Ljubići (ex parte Lubichy). Bila se je naime porodila svađa među njima radi međaša njihovih sela i posjedovanja.

Ostoja Jurjević stao je na sudu govoriti Ljubićima ovako: „Ostavi meni, molim te kao brata, ono što držiš od moga na mojim posjedovanjima, koja spadaju na Čelopeke“. U ime Ljubića odgovorili su mu Vuk Marković i Petar Stanojević: „Bog te znao kneže Ostoja, šta ti to govoriš s braćom svojom, ta mi imademo naše posjede omeđašene“. Na to se je porodila žestoka prepirka među njima, nakon čega su se ipak složili tako, da obje stranke iznesu parbu pred bana Nikolu (Gorjan-

¹ O svim tim tragovima rimske i sredovječne kulture izašlo je nekoliko crtica i studija u „Glasniku zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini“, i to po imenu ove: *Mirković Petar*, Manastir Panagjur (Glasnik I 1889., p. 12—15); *Mirković Petar*, Bilaj (Glasnik II 1890., p. 152—157); *Ballif Filip*, Rimska cesta od Prologa preko Dõnjeg Unca i Petrovca u dolinu Sane (Glasnik III 1891., p. 395—404); *Radimsky V.*,

O nekim prehistoričkim i rimskim građevnim ostancima u području rijeke Sane u Bosni (Glasnik III 1891., p. 431—445); *Fiala Franjo*, Crtice iz Dõnjeg Unca (Glasnik VI 1894., p. 421—428); *Radimsky V.*, Arheološke crtice iz Bosne i Hercegovine (Glasnik VI 1894., p. 440—443); *Čurčić Vejsil*, Starine iz okolice Bosanskoga Petrovca (Glasnik XIV 1902., p. 229—255).

skoga) na banskom stolu (šudu) u Kninu. Sastavši se zatim u Kninu prihvatile su obje stranke, da se izabere dvanaest dobrih ljudi u Psetu, da kao „osidnici“ nakon položene prisege stvar istraže, pa da odrede međaše sporne zemlje između Ljubića i Čelopeka. I zaista je na ustanovljeni rok došlo na sporni posjed dvanaest izabranih dobrih ljudi, te su se stali među sobom dogovarati, ali se nijesu mogli sporazumjeti niti su htjeli prisegu položiti. Oni su pače otklonili dalje sudjelovanje oko toga posla, izjavivši obim strankama: „Mi se toga odričemo, stoga se vi sami pogodite kako bolje znadete“. I na to su pokušale obje stranke, da se međusobno same sporazume, i to Ostoja s braćom svojom od Čelopeka, a Vuk i Petar sa svom braćom svojom, naime sa pet koljena (loza) plemenskih od Bilić (sela), pa su se pogadali međusobno i pogodili dobrovoljno, te su utanačili vječiti mir među sobom i za svoje potomke. I u dobrom miru ustanovili su međaše i utvrdili ih kao za vječite međe sebi i svojim baštinicima, a to sve pred dva rotna pristava, naime pred Tihorodom Hrihorovićem i Draganom Čunčićem. Podjedno su ustanovili globu za onu stranku, koja bi pogodbu pogazila, da naime plati sto maraka zemaljskomu gospodinu, i toliko isto protivnoj stranci.

Nakon te pogodbe pošle su obje stranke, da zajedno s pristavima na licu mjesta označe kamenjem međaše prijeporne zemlje. Izvršivši to došle su 25. travnja opet pred župane i suce kraljeva stola u stolno mjesto Psetske županije, gdje je onda sud sastavio o svemu tome hrvatsku glagolicom pisanu ispravu, te potvrdio njihovu pogodbu i potkrijepio je sa pet visećih pečata (jedan od župana, a četiri od sudaca). Znamenitu tu ispravu donio je nakon dvije godine (1397.) Vukić Marković u ime svoje rođene braće i drugih rođaka i bližika iz sela Ljubića u grad i varoš Knin, moleći ondje boravećega bana hrvatskoga Nikolu Gorjanskoga, da bi je i on potvrdio. Ban je najprije dao hrvatskim jezikom i pismom (litteris sillabis sclavonicalibus conscriptum) sastavljenu ispravu prevesti na latinski jezik (litteris et sillabis latinis transcribi), što je izvršio njegov hrvatskomu jeziku osobito vješti notar i pisar (in ipsa litera sclava expertum et peritissimum notarium et scribam), a na to je 3. veljače 1397. izdao posebnu povelju, u koju je uvrstio i rečenu prevedenu ispravu, te ju posebnom formulom kao privilegij prihvatio, odobrio i potvrdio. Nekoliko mjeseci zatim, naime 23. lipnja, prepisao je Kaptol u Kninu tako banovu povelju kao i ispravu u njoj u svoju zasebnu listinu, te ju je potkrijepio svojim pečatom. Sreća je bila, da je to kninski kaptol učinio, jer su se poslije tako izvorna hrvatska isprava kao i banova povelja izgubile¹.

Hrvatska isprava od god. 1395., ma da je tek u latinskom prijevodu sačuvana, znatno objašnjuje tadanje stanje u Psetskoj županiji. U prvom redu podaje nam ona građe za topografiju njezinu, jer se spominju sela i manja mjesta. Sela *Čelopeci*, *Ljubići* (villa Lubicgh) i *Bilići* (Bilicgh) već su spomenuta; kod potankog opisivanja međaša napominju se još *Zlato brdo*, *Obla stina*, *Draškov grob* (de sepulcro quondam Drasconis), *Hrušćica*, *Brekinja*, *Smoljani*, *Bukovje*, *Javor*, *Trojače*, i napokon *Kolunić* (Colunicgh). Od tih izbrojenih mjesta postoje još i danas sela Smoljani i Kolunić, te se po njima može još jače utvrditi, da se je županija Pset sterala na Bilajsko-petrovačkom polju, jer ta dva sela stoje i danas još u općini varoši Petrovca. Osobito se ističe selo *Kolunić*, koje se stere Petrovcu na jugozapadu ispod planine Osječnice, te broji do 140 naseljenih kuća. Nedaleko od Kolunića imade vrelo „Klisine

¹ Klaić V., Acta Keglevichiana, p. 107—109.

svetinje“, gdje se vide ruševine sredovječnoga samostana i crkve, koje narod zove „Panagjur“ (hram sv. Gjurgja). Samo ime Kolunić ima doduše hrvatski dočetak, ali korijen imena ne će biti slavenski, nego starijega datuma, možda ilirskoga ili rimskoga. Uz gornju Drinu između Foče i Goražde nalazimo potok Koluna s brdom Kolun i selom istoga imena; na mjestu, gdje potok Koluna utječe u Drinu, spominje se još god. 1399. kao dosta znatno mjesto i dubrovačka naseobina selo *Ustikolina*¹.

• Isprava od god. 1395. zanimljiva je i radi toga, što iz nje doznajemo za imena nekih kuća ili hiža (zadruga), koje su tada prebivale u županiji Psetu. To su hiže *Jurjevići, Markovići, Stanojevići, Remetići, Petrovići, Stančići, Purnošići, Hrihorovići i Čunčići*. Da je poimence izbrojeno onih dvanaest dobrih ljudi „osidnika“, broj bi se tih kuća još i povećao. Napokon vrijedno je osvrnuti se i na same međaše, kao i na nazive kamenja, koje su na međama postavili. Tako se spominje „lapis vulgo vocatus *Glavati*“, „*Plosni kami*“, „lapis inclinatus“, „lapis perforatus“², „lapis *Sedlasti*“, „lapis qui vocatur *Owan*“, „lapis Protličen“ i „de longo lapide *Protličeni kamen*“, „coadunaciones lapidum“, „lapis magnus“, „crux super lapide“ i t. d.

Iz povelje od god. 1395. znademo dakle, da je u županiji živjelo devet hrvatskih zadruga ili hiža (kuća). No tih plemenitih zadruga bilo je kud i kamo više, kako ćemo iz potonjih isprava doznati. Ali kojemu hrvatskomu plemenu pripadale su sve te zadruge ili hiže? Da li je u župi Pset bilo samo jedno ili više plemena? Poznato je naime, da je u županiji Lici živjelo samo jedno pleme, po imenu Mogo-
rovići, dok su u županiji Luci između Velebita, Krke i Jadranskoga mora nastavala četiri plemena, po imenu Kukari, Karinjani, Jamometi i Šubići.

Još god. 1292. čitamo u poznaljoj već darovnici kralja Karla II. za bana Pavla Šubića: „nec non *progeniem seu generationem* quae vocatur *Suczunuy et Pset*“, po čemu bi se moglo suditi, da se je pleme (generatio), koje je u Psetu živjelo, tada naprosto zvalo psetskim plemenom. No već trideset i tri godine poslije, naime u jednoj ispravi od god. 1325., izdanoj u gradu Ključu na Sani, dakle u neposrednom susjedstvu županije psetske, nalazimo među svjedocima zapisane „*Budona de generatione Cholunic*, Budislao filio Gerdomil“. Tada dakle znalo se je u Ključu, da Budonja pripada plemenu Kolunić³. Po tom nam je zaključiti, da je u prvoj četvrtini XIV. stoljeća već postojalo ime Kolunić za ono hrvatsko pleme, koje je prebivalo u županiji Pset. Budući pak da je u istoj županiji bilo i selo Kolunić (Kolunići), suditi nam je, da je ili selo primilo ime svoje od plemena, ili da je pleme prozvano po znamenitom selu, u kojem je prebivalo.

Bilo kako mu drago, Kolunić ili Kolunići bilo je odsad ime tako za selo kao i za pleme u županiji Psetu. Kako doznajemo iz jedne povelje od god. 1420., bilo je u tom plemenu kud i kamo više zadruga ili hiža, nego što se spominju u ispravi od god. 1395., a od svih kao da su bili najznamenitiji oni, koji su izvodili svoju lozu od Mišljena, sina Budislavljeva, te su se prozvali *Mišljenovići*. Ova se je kuća mnogo parbila s ostalim zadrugama u županiji, pa je tako od nje ostalo više

¹ Glasnik muzeja u Bosni i Hercegovini XXII 1910., p. 204—205.

² U jednoj listini od god. 1369., u kojoj se označuju međaši nekom posjedu u županiji Cetini,

čitamo: „lapis perforatus, sive iuxta sclavicum idioma et proprius *Utli kami* vel *Utla stina*“.

³ *Thallóczy L.*, Codex diplomaticus comitum de Blagay, p. 96—97.

spisa iz god. 1420—1465., koji su štampom izdani¹. Po njima može se sastaviti ovakav rodoslov te kuće:

Nobilis Budislaus de Colunich (Kolunich)			
Mislen			
Stephanus 1420, 1437 dictus Misljenovich de Kolunich		Dyonisius 1420, 1437	
Miketha,	Andreas,	Blasius,	Thomas
1448	1448	1448	1448
1449	1449	1449	1449
1452	1452	1452	1452, 1456
1459	1459	1459	1459
1465.	1465.	1465.	1465.

Dne 28. listopada 1420. pišu oba hrvatska banovca, po imenu Martinus Suke i Ivan od Bilog sela (de Albafalva) kaptolu kninskom ovo pismo: „Štovanim prijateljima, kaptolu crkve u Kninu, Martin Suke i Ivan od Bilog sela, vicebani kraljevina Dalmacije i Hrvata, spremno prijateljstvo i čast. Kaže nama Dionisije, sin Mišljena od Kolunića, u ime svoje i svoje braće Kupanića i Bilšića (Bylsichi), u pogledu nekog posjeda Očijevo (Ochigovo) zvanog, koje, kako tvrdi, pripada njemu i rečenoj braći njegovoj, i u kojega držanju je još od pradjedova svojih bio i sada stoji, a neki ih od (ostalih) Kolunića smetaju. Stoga vaše prijateljstvo ovim (pismom) usrdno molimo (pozivamo), da pošljete nekoga od svojih (članova) za svjedočanstvo vjere dostojnoga, da u njegovoj nazočnosti Toma Bublionić (de Zakalan), ili Jurko Strunčić iz istoga mjesta, ili Vlatko iz Drinića (de Udrinich) u odsutnosti ostalih kao kraljev čovjek onamo (u Očijevo) pođe, te od svih, koje to zapada, naime od susjeda i međašnika, od plemića psetskkih (a nobilibus de Pzeth) i drugih obazna i istraži o rečenim stvarima pravu (suštu) istinu. I napokon da prijateljski otpišete, kako ste o rečenom istinu ustanoviti. Dano u Kninu (Tnlnu) na blagdan blaženog Šimuna i Jude godine gospodnje 1420.“

Dionisije Mišljenović tužio je dakle banovcima neke članove od plemena Kolunića, kako njega i braću njegovu smetaju u posjedu Očijevo (Ochigovo), što ga je baštiniio još od svojih pradjedova. Ovo Očijevo nesumnjivo se je prostiralo ondje, gdje i danas još stoje sela *Očijevo veliko* i *Očijevo malo* u općini Kulen-Vakuf, a u kotaru varoši Petrovca. Kaptol kninski odazvao se je po dužnosti svojoj pozivu banovca, pa je izabrao svoga druga, kanonika Petra, da zajedno s kraljevim čovjekom Jurkom Strunčićem stvar istraži. Oba povjerenika posla su u županiju Pset, pa su ondje 31. listopada 1420. kod crkve sv. Gjurgja (Panagjur) u selu Bilići povelili istragu. Preslušali su ondje suce, župane i druge plemiće stola psetskoga (ipsius sedis de Pzeth), kao i plemiće iz Unačke župe, iz Cvetnića (danas Cvijetnić veliki i mali u kotaru varoši Petrovca), iz Srba (de Zerb), iz Humske župe (de Humlyan) i Lapačke župe (de Lapacz), koji su svi bili susjedi i međašnici rečenoga posjeda Očijevo. Svi susjedi izjavili su suglasno pod prisegom na svete moći i taknuvši znak svetoga križa, da od vremena, što ga mogu pamtit, nije nikad u rečenom selu Očijevo (in villa Ochigovo) bio posjednikom nijedan od osam Gorica (de octo Goricze) spomenutih plemića iz Kolunića, nego da su u rečenom selu Očijevo vazda vidjeli

¹ *Thallóczy L. és Horvath S., Alsó-szlavóniai okmánytár, Budapest 1912., p. 322—334.*

kao posjednike Mišljena, sina Budislavova, a poslije njega sinove njegove, kao i Kupaniće i Bilšiče, koji su oštećeni. O toj istrazi na licu mjesta izvijestio je kninski kaptol oba banovca već 5. studenoga 1420.

Iz kaptolskoga izvješća razabiremo, da su od plemena Kolunića smetali Mišljenoviće oni, za koje kaptol kaže, da su „*od osam Gorica*“ (de octo Goricze). Za Mišljenoviće kao i za Kupaniće i Bilšiče (Biošiče, Byosich) kaže se opet u drugoj ispravi, da su i oni „*iz Kolunića*“ (de Colunich), ali se dodaje, da su „*od dviju Gorica*“ (de duabus Goricze). Teško je reći, šta to znači „osam Gorica“ i „dvije Gorice“. Da li su to topografske oznake? Zar su „dvije Gorice“ označivale manji dio plemenskoga naselja, a „osam Gorica“ veći i opsežniji? Svakako stoji, da su na „dvije Gorice“ spadale samo *tri* hiže ili kuće, kao *Mišljenovići, Kupanići i Bilšiči* (Biošiči), dok se u „osam Gorica“ spominje *devet* kuća ili hiža, kao *Miletići, Hrihorovići, Šenirići, Remetići, Kozličići, Zobinovići, Stančiči ili Stanšiči, Kopičići i Rogalji*. U svemu dakle bilo je deset Gorica i dvanaest kuća ili hiža u selu Kolunić. Možda se je selo Kolunić dijelilo na dvoje, na gornje i dolnje, ili vjerojatnije na veliko i malo, kako se i sad još u tim prijedjelima razlikuje Očijevo veliko i Očijevo malo, pa onda Cvijetnić veliki i Cvijetnić mali. A i Pseta grada bila su dva: veliki i mali.

Posljedica istrage pred crkvom sv. Gjurgja u selu Bilići bila je ta, da je malo zatim došlo do izmirenja i nagode između Kolunića od „osam Gorica“ i onih od „dviju Gorica“. U ispravi, koja o tom javlja, kaže se izrijeком da je tome pridonijelo „nekoliko dobrih i plemenitih muževa“ (secundum dispositionem et ordinationem nonnullorum proborum et nobilium virorum), među kojima su bili jamačno i članovi kaptola kninskoga. Izmirenje i nagoda izvršila se je u Kninu pred kaptolom u stolnoj crkvi biskupskoj na blagdan sv. Lucije 13. prosinca 1420. Stranku Kolunića od „osam Gorica“ zastupali su Tomo Miletić, Vukašin Hrihorović, Jakov Šenirić, Vuk Remetić, Novak Kozličić, Budislav Zobinović, Stojko Stanšić (Stančič), Stojslav Kopičić i Stjepan Rogalj, dok su za stranku „dviju Gorica“ došli samo Stjepan i Dionisije Mišljenovići. Zastupnici hiža ili kuća od „osam Gorica“ odriču se tom prigodom svečano za se i za svoje potomke na sva vremena posjeda Očijeve i prepuštaju ga za sva vremena sa svim pravima, koristima i pripacima braći Stjepanu i Dionisiju i njihovoj braći Kupanićima i Biošićima od „dviju Gorica“, da bude kao njihova vlastita stvar (tanquam rem ipsorum propriam). Nasuprot Stjepan i Dionisije Mišljenovići zajedno s braćom opozivaju sve prosvjede i napuštaju sve troškove, koje su učinili u parnici i pitanju o posjedu Očijevu. Napokon obje rečene stranke obećavaju i obvezuju se, da će ovaj sporazum i slogu vazda tvrdo držati i poštivati, te nikad ništa protiv njih raditi ni sami niti po kome drugom pod globu i obvezu od pet sto maraka za tadanjeg zemaljskog gospodina, a toliko isto za trpeću stranku. Za veću sigurnost ove nagode sastavio je kaptol još onoga dana zasebno pismo, te ga je potkrijepio svojim pečatom.

Nakon ovoga svečanog izmirenja i pogodbe stali su Mišljenovići i dalje raditi, da prošire svoje vladanje. Dne 19. listopada 1448. došao je pred kaptol u Knin plemić Franko, sin Gregorija Kudelića iz Drinića (de Udrinich) na jugu županije Pseta, a s njime stigli su plemići Miketa, Andrija, Blaž i Toma, sinovi Stjepana Mišljenovića iz Kolunića. Pred kaptolom i Mišljenovićima izjavio je Franko Kudelić, kako se je našao u nevolji i potrebi novčanoj, pa je odlučio svoje naslijeđene (baštinske) i njemu založene posjede dati u zalog, da se zadobavi gotovih novaca. Najprije je sam pred sudbenim plemićkim stolom u Driniću pozvao sve svoje rođake,

da koji od njih uzme u zalog njegov dio njegovih posjedovanja, ali nijedan se nije našao da to učini. Na to se je obratio na braću Mišljenoviće, koji će mu u ime zaloga isplatiti šezdeset forinti dobrog zlata i pravedne vage. I zaista su mu pred kaptolom nabrojili na ruke rečenu svotu, na što im je dao u zalog čitavi i potpuni svoj dio, naime šestnaestinu posjeda u *dônjem Driniću*, i to počevši od crkve *Bela Nedelja* prozване sve do međa kod Kolunića, Ljubića, Smoljana i Unca (Unacz), kao i do jame Ugrinova lokva zvane, što njemu po pravu (iuridice) pripada, nadalje ondje u Driniću *Stanjevšinu* (Zthaniewshyna), koja je njemu za šest maraka solida založena, i napokon šestnaestina posjedovanja u *Čalopečju* (in Chalopechye), koju drži i po baštini i po zalogu za dvadeset dukata. Sve to daje im on u zalog na trideset godina, nakon kojih će moći sve te zemlje od Mišljenovića opet otkupiti. Još se je obvezao Franko u ime svoje i svojih potomaka, da će kroz to vrijeme zaloga braniti njih od svakoga, koji bi im te posjede htio oduzeti ili smetati, i to svojim trudom i svojim troškom. Ako bi to zanemario, platit će globu od šezdeset zlatnih forinti, i to polovicu za zemaljskoga gospodina i polovicu za trpeću stranku. O svemu tomu izdao je kaptol zasebno pismo.

Dok su Mišljenovići u jednu ruku svoja posjedovanja širili, nastojali su u drugu ruku, da jednom stečeno dalje uzdrže. Čini se, da su ih opet neki smetali u Očijevo, jer su god. 1449. molili ugarskoga gubernatora Ivana Hunjada, da ih dade u posjed toga imanja uvesti. Dne 20. travnja rečene godine piše gubernator Hunjad kaptolu u Kninu, kako su braća Miketa, Andrija, Blaž i Tomaš, sinovi Stjepana (Mišljenovića) od Kolunića, po svojim silama u raznim mjestima i u razno vrijeme službe činili i kruni ugarskoj i njemu, pa im je za te njihove vjerne službe i zasluge posebnom darovnicom podijelio posjed Očijevo zvan u županiji Pset, a u kraljevini i banovini Hrvatskoj (possessionem *Ochigowa vocatam, in districtu de Pzeth, in regno Croatiae et banatu eiusdem habitam et existentem*), za koji oni tvrde, da ga sada drže u svojem vladanju (in cuius dominio ipsi se ad presens existere asserunt). Gubernator potvrdio je njima to posjedovanje sa svim selištima, napućenim i opustjelim, sa svim oranicama obrađenim i neobrađenim, s probicima i pripacima svake vrsti; podjedno hoće on, da budu zakonito uvedeni u posjed toga imanja po njegovu čovjeku i po izaslaniku kaptola. Stoga poziva kaptol, da izabere jednoga svoga člana, koji će zajedno s gubernatorovim čovjekom taj uvod izvršiti. Gubernator predlaže za svoga povjerenika Gregorija Ježevića iz Cvjetnića, ili sina njegova Vladislava, ili Jurja Klinčića iz Bobovca, ili Bežana iz Bužana, ili Vlatka Oršića iz Drinića. Nakon izvršena uvida neka kaptol po običaju izvijesti o uspjehu banu kraljevine Hrvatske (eidem bano regni Croatiae more solito rescribatis), koji će pozvati pred plemeniti stol u Psetu one, koji bi možda protusloveli ili se oprli uvodu braće Mišljenovića u posjed Očijevo.

Po nalogu gubernatorovu došli su njegov povjerenik Bežan iz Bužana i kantor kninskoga kaptola Juraj 26. svibnja „na lice mjesta“ (ad facies dicte possessionis) u Očijevo, gdje su se također našli na okupu brojni susjedi i međašnici, plemeniti i neplemeniti ljudi, a među njima po imenu Matija Dminetić, Tvrtko Mladušiće, Andrica Grubšić iz Cvjetnića, Ivan Jelinković od Humljana, Stjepan od Unca, Ivan Keglejević iz Bilića, i napokon Juraj Klinčić od Pseta (Bobovca). Svi sabrani ljudi bez iznimke (nullo contradictore apparente) privoljeli su na to, da gubernatorov čovjek i kantor Juraj uvedu rečenu braću Mišljenoviće u posjed Očijevo i u prava, skopčana s tim posjedom. Nakon petnaest dana, naime 9. lipnja 1449., obavijestio je

kninski kaptol o učinjenom uvodu bana dalmatinsko-hrvatskoga Petra Talovca, koji je bio podjedno nasljedni knez u Cetini i na Klisu.

Baš taj knez i ban hrvatski Petar Talovac bio je vrlo sklon porodici Mišljenovića. Osobito je volio Miketu, koji se bijaše već više puta, ne štedeći ni svoje osobe ni svoje stvari, za bana i domovinu izložio, pače i krv svoju prolio. Za toliku vjernost i zasluge smatrao je ban, da ga ne može dovoljno nagraditi. Ali da bar pokaže svoju dobru volju i da mu se nekako oduži, izdao je njemu 31. listopada 1452. u Sinju (in Wssyn) povelju, kojom je svoje vlastite posjede *Peć* i malo *Podstinje* u županiji Cetini (possessiones nostras Peech et minori Postinye vocatas in comitatu Cetine predicto habitas et existenstes) sa svima pravima, zemljama, vodama darovao Miketi i braći njegovoj Andriji, Blažu i Tomašu tako, da mogu s njima raditi što ih volja, pače i prodati, otuditi, založiti, pa i za dušu oporučiti. Malo zatim, god. 1456., nalazimo brata Tomu Mišljenovića na dvoru bosanskoga kralja Stjepana Tomaša.

Čini se, da Mišljenovići nijesu nikako mogli mirno uživati svoj posjed u Očijevu, a možda ni u Koluniću. Samo tako možemo razumjeti, kako su neki vjerni velikaši salijetavali kralja Matijaša Korvina, kad je nakon izbora svoga dne 3. siječnja 1459. boravio u Segedinu, moleći ga, da vjernom Andriji, sinu Stjepana Mišljenovića iz Kolunića, a po njemu i braći njegovoj Miketi, Blažu i Tomi iznova podijeli i potvrdi (nove nostre donationis titulo) ne samo Očijevo, nego i posjedovne čestice njihove u posjedovanjima Kolunić i Hranolupi, koja se sva prostiru u kraljevini Hrvatskoj i županiji Psetu (possessionem Ochygo vocatam ac portiones possessionarias in possessionibus Kolunych predicta ac Hranolupi nuncupatis, omnino in regno nostro Croatie et comitatu de Pezed existentem habitas). Kralj je Matijaš zaista izdao povelju, kojom je sve to potvrdio, obećavši podjedno, da će drugom prigodom, kad mu se ta povelja donese, dati joj oblik privilegija (in formam nostri privilegii redigi faciemus).

Posljedni put javljaju se Mišljenovići godine 1465., kad je kninski kaptol 13. ožujka na zasebnu molbu brata Andrije (Andreas Myslenovich de Colunich) prepisao u novu ispravu starija pisma ove hiže ili porodice od god. 1420. i 1448., te onda svojim pečatom novu ispravu potkrijepio.

Druga znamenitija hiža ili kuća u županiji Pset bili su *Perušići*. Kada je 14. rujna 1437. kninski kanonik i arcidakon humski Ivan po nalogu kralja Sigismunda knjeginju Katarinu, udovu kneza Ivana Frankopana, i sina joj Jurja uvodio u posjed grada Rmnja i župe lapačke (castri Ermen ac districtus Lapacz), bili su kao svjedoci nazočni tomu činu mnogi susjedni plemići i međašnici (vicini et commetanei), a među njima ne samo „Stéphanus et Dionysius Mislenouich de Kolunich“, nego i „*Petrus Georgius, Franko et Blasius Perusich de Bylich*“¹. Perušići se dakle u dosad poznatim spomenicima spominju prvi put god. 1437., i to kao žitelji sela Bilić (Bilići) u županiji Psetu.

Od potonjih Perušića osobito je znamenit knez *Gašpar Perušić*, koji je cio niz godina vršio službu banovca ili vicebana u Hrvatskoj, a povrh toga obnašao je i druge časti, te je bio župan (špan) u Buškoj župi, kastelan u gradu Rmnju i t. d. U jednoj hrvatskoj ispravi od 1. ožujka 1484. čitamo: „*Mi Gašpar Perušić iz(a) Pseta*, budući namesnik vzmogućnoga i vzveličenoga gospodina Gerebi Matijaša, ru-

¹ *Tallóczy-Barabás*, Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus, I, p. 300.

sagov Dalmacije i Hrvat i slovinskoga bana, u stolu kraljevi meju plemenitim ljudi v Bužah (v Tržići)¹. A u drugoj hrvatskoj listini od 14. srpnja iste godine 1484. čita se: „*Mi Gašpar Perušić*, porkulab Rmanjski i tri sudci stola Lapačkoga“². Banovac Gašpar Perušić imao je tešku zadaću, da brani Hrvatsku od turskih provala nakon nesrećnoga boja na Krbavskom polju 9. rujna 1493. Dne 17. listopada iste godine javljaju Mlečani kralju Vladislavu II., da su vicebanu hrvatskomu Perušiću poslali potajno 500 dukata za obranu hrvatskih gradova³. God. 1495. zabilježio je opet blagajnik kralja Vladislava II., da je isplatio Gašparu Perušiću svotu od 30 forinti „za očuvanje njegova grada Belaja“ (egregio Caspar Perusyth pro conservatiōne castrī sui Belay dati sunt 30 fl.)⁴. Očito se je tada radilo o obrani grada Bilaja na Bilajsko-petrovačkom polju u tadanjoj županiji Pset. Deset godina poslije, naime 1505. držala je taj grad zajedno sa Sokolom i Ripčem knjeginja Beatrica Frankopan, udova hercega Ivaniša Korvina, te je u njezino ime svim trim gradovima upravljao kastelan Dujam Orlovčić⁵.

Još prije boja na Krbavskom polju bijahu Petar, Gašpar i Matko Perušić od kneza Anža Frankopana dobili dva grada u zapadnim krajevima Hrvatske bliže moru: jedan grad u Vrhovinama Gatanske župe oko Otošca, a drugi u Vrhovinama Buške župe. Taj potonji grad prozvan je po njima *Perušić*, te se i danas još vide njegove ruševine kod mjesta Perušića u Lici. Kad je poslije Petar Perušić umro, ostavivši sina Ivana, knez je Anž Frankopan obnovio god. 1495. svoju darovnicu za Gašpara, Marka i Petrova sina Ivana. Tako su Perušići iz istočnih strana u Psetu prenijeli svoje vladanje u zapadne krajeve: u Gatansku i Bušku župu⁶. God. 1505. bio je isti Gašpar Perušić kastelan kneginje Beatrice Frankopan u gradu Ostrovici u Buškoj župi ili Bužanima⁷. Gašpar raširio je svoje imanje i preko Velebita u današnje dalmatinske Kotare, nekadanju Lučku županiju, gdje se i danas još vidi prilično sačuvani grad Perušić u okolišu Benkovca.

God. 1501. vodila se je parnica između kneza Gašpara Perušića i banovca Martinka. Tom je prigodom bio preslušan kao svjedok i neki „*Bartul' z' Bilic' s(a) P'seta*“⁸. God. 1507. dne 10. siječnja umro je Gašpar Perušić u gradu Zadru u Dalmaciji, ostavivši za sobom dva nedorasla sina: Gašpara i Grgura. O tom zabilježena je u jednom glagolskom brevijaru ova bilješka: „Tekući let Božjih 1507, kada ja pop Ivan prijah svoj svetoga Ivana Tribihoviće i Okruglane i kapelaniju u Vrhovini. V to leto Gašpar Perušić umro drugu nedilu po mladom leti v Zadri, i ne biše v to vrime rati meju gospodom, a biše knez Ivan Perušić na Ugrih i grediše doli z bani kneza Petra sini, Perušića, a bihu(?), a u kneza Gašpara Perušića bihota dva sina, jednom biše ime Gašpar, a drugomu Grgur, oba malahna“⁹. Knez Ivan Perušić bio je poslije, naime 25. studenoga 1526. poslanik hrvatskih staleža na dvoru Ferdinanda I. u Beču, dok je Gašpara Perušića mladega glasoviti Mikulica Jurišić predlagao kralju Ferdinandu I. da ga imenuje kapitanom na 100 lakih konjanika kod grada Bihaća¹⁰.

Treća odličnija plemićka hiža ili porodica u županiji Pset bili su *Oršići*. God. 1449. spominju se „*Vuseec et Wlathko Orsyeh de Udrinich*“, te se po tom

¹ *Kukuljević I.*, Acta croatica, p. 120.

² *Šurmin Gj.*, Hrvatski spomenici, p. 297.

³ *Gelchich*, Diplomatarium Ragusanum, p. 652.

⁴ *Engel*, Geschichte des ungarischen Reiches und seiner Nebenländer, I., p. 156.

⁵ *Thallóczy-Barabás*, Codex dipl. com. de Fran-
gepanibus, II., p. 219.

⁶ *Thallóczy-Barabás*, Codex com. Frang. II. tom.
p. 218—219.

⁷ *Ibidem*, p. 263.

⁸ *Kukuljević*, Acta croatica, p. 182.

⁹ *Črnčić Ivan dr.*, Dvie razprave, p. 18.

¹⁰ *Šišić F. dr.*, Acta comit. regni Croatiae, I. 36.;
Laszowski E., Monum. Habsb. I. p. 389.

znade, da su bili naseljeni u Driniću. Kasnije je kralj Matijaš Korvin god. 1487. Petru Horvatu aliter Orsich i njegovoj braći Jurju, Pavlu i Jakovu izdao povelju, kojom je njima darovao grad Slavetić¹. Po ovome gradu stali su se Oršići nazivati „Slavetički“ ili „od Slavetića“. Njihova dalja istorija dosta je poznata.

Poput Perušića i Oršića selile su se i druge hiže ili porodice plemena Kolunića iz Pseta u druge krajeve kraljevstva hrvatskoga. To je selenje učestalo nakon pada Bosne god. 1463., a još više iza boja na Krbavskom polju god. 1493. Neke porodice zadržale su prigodom selenja svoje porodično ime, kao Perušići i Oršići; druge opet nastanile su se u novom zavičaju pod plemenskim imenom Kolunići. Osvrnut ćemo se u kratko na ove potonje.

Možda u isto vrijeme, kada i Perušići, nastanila se u Buškoj županiji ili Bužinama druga neka porodica (Kacitić?), za koju se naročito kaže, da je od plemena Kolunić. Od te je porodice bio djakon Broz, koji je oko god. 1486. napisao glagolski zbornik: „Knjige sv. Bernarda“. Broz (Ambros) piše sam o sebi ovako: „pisah ja Broz žakan . . . z Bužan od Kacitić z' Dnbovika, plemenem Kolunić“. On dakle izrijekom kaže, da je potekao od plemena Kolunić². Drugi jedan član toga plemena spominje se god. 1495.—1496. kao kapitan u Senju. To je Nikola Kolunić, koji se također piše „Colunich, Kolonych, Nicolaus Horvath“ i „Nikolao Croato“³. Nikola Kolunić postao je poslije meštom kraljevskih konjušnika (magister agazonum regalium) na dvoru kralja Vladislava II., te je 21. listopada 1502. primio od njega povelju, kojom mu je kralj darovao neka posjedovanja (Zthokolych et Orlych) u kotaru grada Otošca u županiji Gatanskoj ili Gackoj. Zanimljivo je, da je Nikolu imao u posjed darovanih zemljišta uvesti izaslanik senjskoga kaptola zajedno s jednim kraljevim čovjekom. Ti se kraljevski povjerenici spominju po imenu, a među njima je i poznati već Gašpar Perušić (Perwysch)⁴.

Dalja jedna porodica plemena Kolunić preselila se je u XV. stoljeću u grad Šibenik, koji je tada pripadao mletačkoj republici. Ta je hrvatska porodica promijenila svoje plemensko ime *Kolunić* u talijansko ime *Rota*, jer se mislilo, da ime Kolunić potječe od riječi *kolo*, pa se je onda prevodilo u talijanski *Rota*. A da se je tako mislilo, svjedoči i grb toga roda, na kojem je naslikano kolo (kotač) na štitu. Iz varoških zapisnika grada Šibenika doznajemo, da se je Kolunić i *Rota* smatralo za isto, jer se god. 1575. i 1585. u njima piše „*Kollunich alias Rota*“⁵. Od te šibenske porodice Kolunić ili *Rota* potekao je slavni slikar i bakrorezac *Martin Rota*, koji je, što se dosad znade, zgotovio do 159 komada bakroreza, među njima 56 portreta. Najslavnijim djelom njegovim drži se „Posljednji sud“ izrađen po glavovitoj slici Michelangelovoj u Sikstinskoj kapeli u Rimu. Rođen je između god. 1530. i 1540., a živio je još god. 1592., kad je izradio portret cara i kralja Rudolfa II.

Najznamenitija porodica od plemena Kolunić je ona, koja je iz Pseta prešla u Štajersku, pa se onda dalje raširila po Austriji i Ugarskoj. Potonja predaja u toj porodici, koja se je poslije prozvala *Kolonić* (mjesto Kolunić), kazivala je doduše, da je porodica potekla od nekoga Nikole (oko 1400.), koji je imao za sina opet

¹ *Bojničić Ivan*, Der Adel von Kroatien, p. 135.

² *Kukuljević I.*, Acta croatica, p. 129; *Šurmin*, Hrvatski spomenici, p. 314. — *Valjavec Matija*, Kolunićev zbornik, U Zagrebu 1892.

³ Vjesnik kr. hrv.-slav.-dalm. arkiva, II. p. 187. *Klaić*, Povjest Hrvata, V. p. 15.

⁴ Izvorna povelja u arhivu jugoslavenske akademije. Acta anni 1502. Vidi još Vjesnik arkiva H. S. D., I. p. 247.

⁵ *Kukuljević I.*, Slovník umjetnika jugoslavenskih p. 371. Tu se čita: „S. Vincentius Kollunich alias Rota“.

drugoga Nikolu, vicebana hrvatskoga: ali ovjerovljena istorija znade kao prvoga Kolonića u tuđini nekoga *Siegfrieda* ili *Seyfrieda*, gospodara grada Schleinitza u Štajerskoj (u celjskom okružju), koji se je odlikovao pri prvoj podsadi Beča god. 1529., te je zato od cara Karla V. uzvišen na viteza god. 1530., a poslije je postao vijećnikom dvorske komore. Umro je 17. studenoga 1555.

U jugozapadnoj Ugarskoj između Dunava, Mure i Drave javljaju se prvi Kolonići oko god. 1579., i to Ivan Kolonić (Kolonicz) kao rimokatolički župnik (ex Czindorff) u gjurskoj biskupiji, i Seyfried Kolonić (Sayfrid Kolonicz) kao kapitan u Kiss-Martonu i Frakno-u, a gorljiv protestant i protivnik katoličke crkve. Taj Seyfried (inače Juraj Seyfried, † 1599.) bio je sin Seyfrieda Štajerskoga, te je zajedno sa svojom braćom i sinovcima od cara i kralja Rudolfa II. g. 1588. uzvišen na čast baruna. Juraj Seyfried ostavio je za sobom četiri sina, od kojih se je osobito istaknuo Seyfrid III. (rođen 1572. u gradu Željeznom, umro 1624.) sa svojom braćom Karlom i Ernestom¹.

Kolonići u Ugarskoj, Austriji i Štajerskoj vazda su se sjećali, da su hrvatski plemići, te su se ponosili svojim porijeklom. Osobito se je u tom pogledu isticao barun Ernest, koji je na temelju toga tražio ugarski indigenat i kapitansku čast u jugozapadnoj Ugarskoj, poimence u Gjuru. U spisima ugarskih sabora za god. 1618. čitamo: „Vicecapitaneus Jaurinensis magnificus *Ernestus a Kollonich, siquidem Croata*, ac proinde indigena regni . . .² Na drugom mjestu opet čita se za istu godinu 1618. ovo: „Jaurinensem vicecapitaneum quod attinet, est is magnificus *Ernestus a Kollonits, l(iber) b(aro) ex antiquo Croatiae sanguine et nobili prosapia oriundus*, sicuti etiam ipsius baronatus officio eo nomine functus est, et de inclito hoc regno (Ungariae) diversis occasionibus optime meritus“³.

Ernest Kolonić († 1639.) prešao je još god. 1619. na rimokatoličku vjeru. Njemu se je već kao katoliku rodio sin *Leopold Karlo Kolonić* (1631.—1707.), jedan od najznamenitijih prelata i državnika ugarskih⁴. Nakon svršenih nauka u Beču stupio je Leopold u viteški red Ivanovaca, te je ratovao protiv Turaka na Kreti (1654.); od god. 1659. bio je komander svoga reda u Mailbergu i Chebu, pa se je onda posve posvetio svećeničkomu staležu. God. 1669. postao je biskupom u Njitri, god. 1672. u Novom mjestu kod Beča, Poslije se je god. 1683. proslavio u Beču prigodom druge podsade toga grada. God. 1685. imenovan bi biskupom gjurskim i kardinalom, 1691. nadbiskupom kaločkim, a god. 1695. ostrogonskim. Suviše bio je cesarski državni i konferencijalni ministar, i predsjednik komisije za uređenje Karlovačkim mirom stečenih zemalja. Uopće je znatno utjecao na sve, što je vlada u ugarskim poslovima preduzimala. Osobito se je gorljivo borio za katoličku vjeru protiv svih drugih sljedbi i vjera.

Posljednji muški potomak ove znamenite porodice bio je sinovac nadbiskupa i kardinala Leopolda, po imenu grof *Sigismund Kolonić* (Kollonitsch, 1676.—1751.), od god. 1716. biskup, a od god. 1722. prvi nadbiskup u gradu Beču.

¹ *Bojničić I.*, Der Adel von Kroatien, p. 91—92.

² *Kukuljević I.*, Iura regni Croatiae, III. p. 63.

³ *Katona S.*, Historia critica regni Hungariae, t. XXIX. p. 830.

⁴ *Maurer Joseph*, Cardinal Leopold Graf Kollonitsch, Primas von Ungarn. Innsbruck 1987.